

Palvelutarpeen arvioinnin valmennuskokonaisuus

Syksy 2023

Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

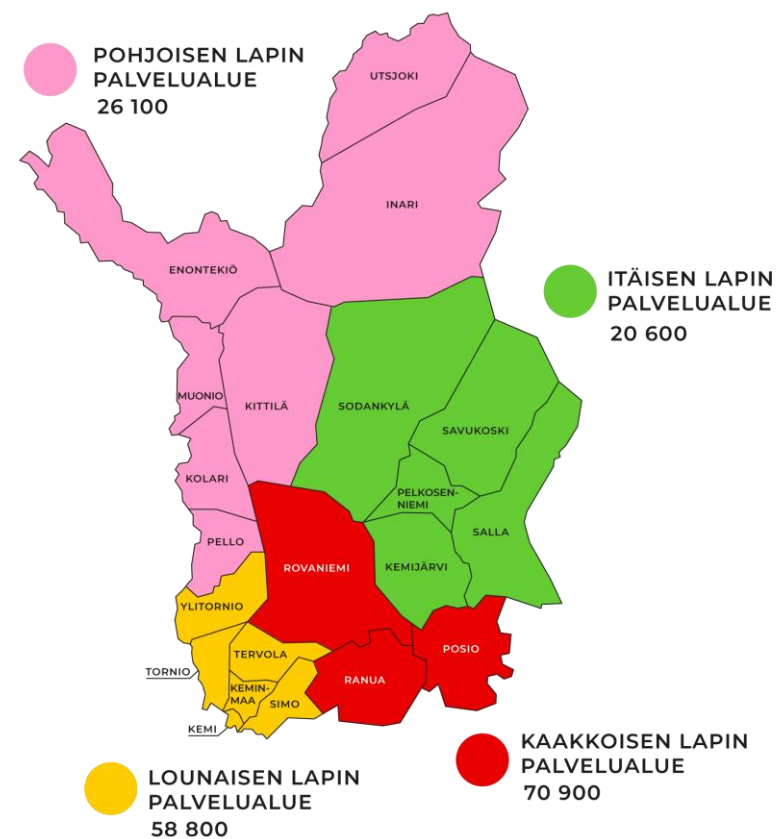

lapha.fi

Lapin hyvinvointialue
Lapin hyvinvointialue
Lapin hyvinvointialue
Lapin hyvinvointialue

Valmennus järjestettiin yhteistyössä Lapin Hyvinvointialueen kanssa

- Tarve palvelutarpeen arvioinnin vahvistamiselle on noussut Tulevaisuuden sote-keskus –hankkeen eri kehittämiskokonaisuuksissa niin lapsiperheiden kuin aikuissosiaalityön yksiköissä.
- Valmennuskokonaisuutta on suunniteltu yhdessä HVA:n työikäisten ja perheiden palveluiden esihenkilöiden kanssa
- Valmennuksiin osallistui syksyn aikana yhteensä
 - 184 sosiaalihuollon ammattilaista ja esihenkilöä
 - 3 kehittäjäasiakasta
 - Saamenkielen ja kulttuurin erityisasiantuntija (pohjoisen valmennukset)

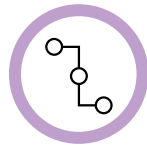

Palvelutarpeen arviointi –valmennukset

Tavoite

- Luoda yhteinen ymmärrys SHL:n mukaisesta palvelutarpeen arvioinnista
- Yhtenäistää palvelutarpeen arviointia Lapin hyvinvointialueella
- Sopia ja mallintaa miten käytännössä palvelutarpeen arviointia toteutetaan

Toteutustapa

- 4 livetyöpajaa/alue
- Case-työskentely
- Huomioidaan saamen kieli ja kulttuuri osana palvelutarpeen arviointia
- Kehittäjäasiakkaat mukana 3. ja 4. työpajassa

Kohderyhmä

- Lapin hyvinvointialueen sosiaalihuollon (aikuis- ja perhesosiaalityön) ammattihenkilöt, jotka tekevät palvelutarpeen arviointeja
- Esihenkilöt, jotka vastaavat toiminnasta

1. Sosiaalihuoltolain mukainen palvelutarpeen arviointi

2. Erityistä tukea tarvitsevan henkilön määrittely ja omatyöntekijäys

3. Yhteiset käytännöt osa 1

4. Yhteiset käytännöt osa 2

Valmennuksessa on hyödynnetty Tulevaisuuden sotekeskus – sekä lastensuojeluhankkeessa tuotettuja materiaaleja:

- ❖ [Aikuissosiaalityön käsikirja](#) (Partanen & Savelius-Koski 2023)
- ❖ [Tunnista sosiaalihuollon tarve ja toimi – herätteet työn tueksi](#) (Partanen & Savelius-Koski 2023)
- ❖ [Tunnista lapsen sosiaalihuollon tarve ja toimi – herätteet työn tueksi](#) (Hiltula ym. 2023)
- ❖ [Palvelutarpeen arvioinnin lainsäädännön ytimessä](#) (Niemi-Weckström ym. 2022)

1. Valmennuskerta

Palvelutarpeen arvioinnin perusteet

- Tavoitteena luoda yhteinen ymmärrys ja tietopohja sosiaalihuoltolain mukaiselle palvelutarpeen arvioinnille
- Sisältö:
 - Palvelutarpeen arvioinnin lähtökohdat
 - Taustalla oleva lainsäädäntö, myös muut lait
 - Palvelutarpeen arvioinnin merkitys ja tavoitteet
 - Asiakkuuden aloittaminen ja kiireellisyysarvio
 - Palvelutarpeen arvioinnin prosessi ja toteutus
 - Palvelutarpeen arvioinnin sisältö ja kirjaamisen periaatteet
 - Asiakkaan oikeudet ja velvollisuudet
 - Saamelaiden kielellisten ja kulttuuristen oikeuksien perusta – kieli / kansallinen lainsäädäntö (pohjoisen alueen valmennuksessa)
 - Työntekijän velvollisuudet
 - Tiedonvaihto ja monialainen yhteistyö

2. Valmennuskerta –

Erityistä tukea tarvitsevan henkilön määrittely ja omatyöntekijyys

- Tavoitteena luoda yhteinen ymmärrys siitä, kuka on erityistä tukea tarvitseva henkilö
- Sisältö:
- Lähtökohtia erityistä tukea tarvitsevan henkilön määrittelyyn
 - Merkitys – Minkä vuoksi erityisten tuen tarpeen määrittely on tärkeää?
 - Miten määritellään
 - Kuka on erityistä tukea tarvitseva henkilö sosiaalihuoltolain mukaan?
 - Erityisen tuen tarvetta määrittäviä tekijöitä
 - Erityistä tukea tarvitsevan lapsen oikeus palveluihin
 - Erityisen tuen tarpeen kirjaaminen
 - Omatyöntekijyys ja siihen liittyvät tehtävät
- Työpajaosuus:
 - Case-työskentely – tavoitteena harjoitella ja jäsentää kuvitteellisten asiakastilanteiden avulla, miten erityinen tuki määrittyy

3. Valmennuskerta

Yhteiset käytännöt osa 1

- Tavoitteena luoda pohja yhteisille käytännöille palvelutarpeen arvioinnin toteuttamiseen asiakaslähtöisesti – mukana valmennuskerralla kehittäjäasiakas
- Sisältö:
 - Asiakasosallisuus ja kehittäjäasiakastoiminta
 - Saamelaisen asiakkaan huomioimiseen (Pohjoisen alueen valmennuksessa)
 - Perheen jäsenten huomioiminen asiakkaan pta:ssa (lapsi / aikuinen)
- Työpajaosuus:
 - PTA-Peli, jonka avulla rakennetaan palvelutarpeen arvioinnin prosessi pohjaksi yhteisten käytäntöjen sopimiseksi

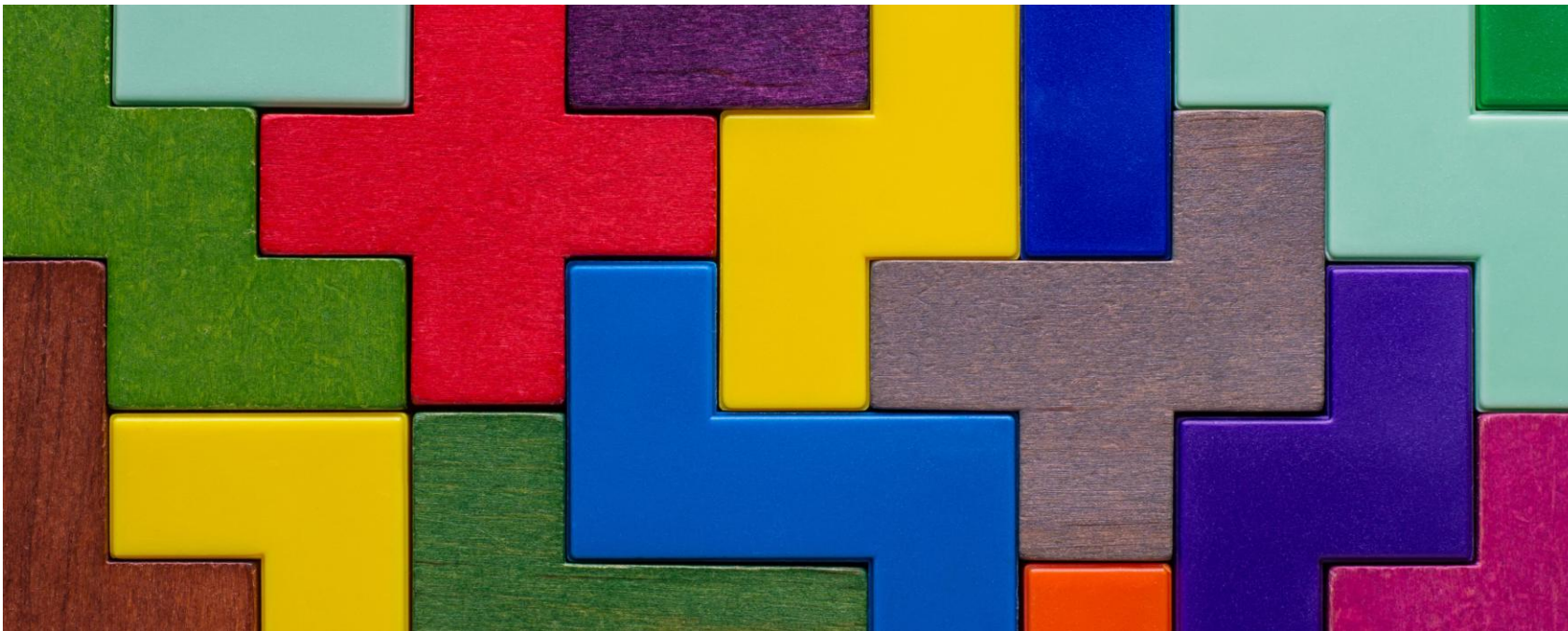
4. Valmennuskerta

Yhteiset käytännöt osa 2

Tavoitteena jatkaa yhteisistä käytännöistä sopimista pta-pelillä rakennettujen prosessien avulla – mukana myös kehittäjäasiakas

- Tarkastelun kohteena yhdistelmä kaikkien alueiden pta-pelilaudoista
 - Pelilaudoille on koostettu 3. työpajoissa nousseita ratkaistavia asioita, joihin ryhmittäin haetaan konkreettisia ratkaisua esihenkilöiden johdolla
- Esihenkilöt esittelevät ryhmien tuotokset, mistä käytännöistä on päästy sopimukseen.
- Valmennuksen arviointi

PTA-PELI

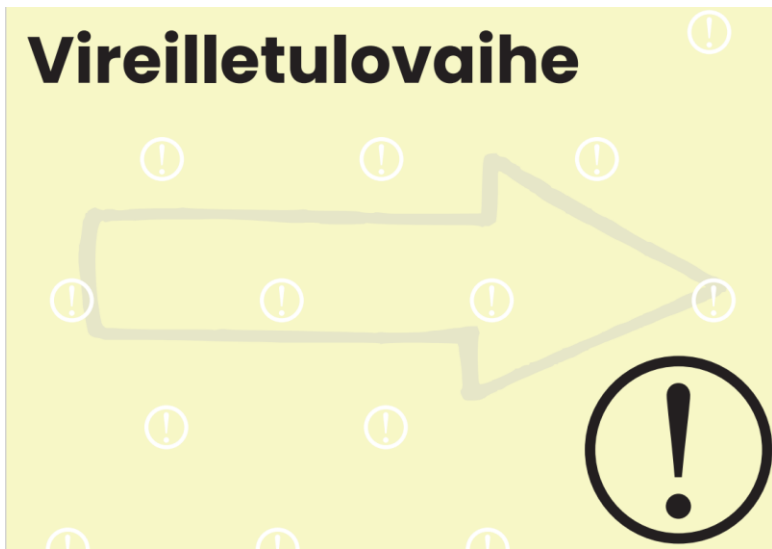
Tulevaisuuden sote-keskus

13.6.2025

Ohjeistus ryhmätyöskentelyyn, "peliohjeet"

- **Tavoitteena on** rakentaa PTA:n prosessi vireilletulo vaiheesta alkaen pohjaksi yhteisten käytäntöjen sopimiselle. Miten PTA:ta toteutetaan jatkossa – ei nykytilan kuvausta!!
- **Prosessi on jaettu neljään osaan** (neljään "pelilautaan"); Vireilletulo, PTA-prosessi, PTA:n toteuttaminen sekä PTA:n päättäminen.
- **Osassa pöytiä on valmiita laminoituja elementtejä** sekä tyhjiä laminoituja elementtejä. Elementtien avulla rakennetaan prosessi pelilaudoille.
- **Tarkoituksena on hyödyntää** kaikki valmiit elementit sekä täydentää prosessia tyhjiä elementtejä käyttäen.
- **Jokaiseen pöytään on jaettu "peliohjeet"**, jotka sisältävät kysymyksiä, joihin vastaaminen auttaa PTA prosessin rakentamisessa.
- **Kysymyksiin vastataan** tyhjiä elementtejä käyttäen.
- **Vastaukset kirjoitetaan** selkeällä käsialalla, niihin kirjataan konkreettisia asioita, yksi asia/ elementti.
- **Työskennellään Learning Cafe –menetelmällä 15 min/ pöytä**, jonka jälkeen vaihdetaan pöytää. Kaikki ryhmät käyvät jokaisessa pöydässä.
- **Ensimmäisen ryhmän ei tarvitse saada prosessia valmiiksi**, vaan seuraava ryhmä jatkaa siitä, mihin edellinen ryhmä on mahdollisesti jäänyt. Ryhmä merkitsee peliohjeisiin, mitkä kohdat ovat ehtineet käsitellä.
- **Muilla ryhmillä on mahdollisuus täydentää** aiempien ryhmien tuotoksia ja olla myös eri mieltä – tällöin ryhmä lisää uuden vaihtoehtoisen asian/tavan toimia.

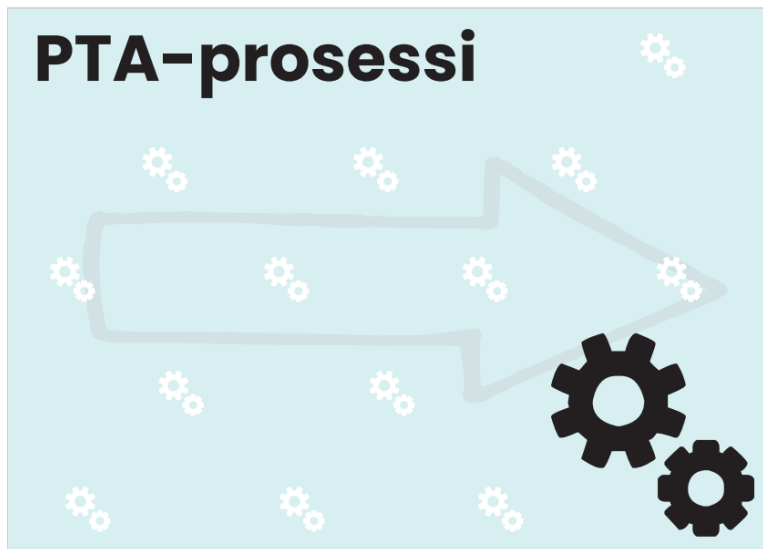
Vireilletulovaihe

PTA-pelilaudat kokoa A2

Tulevaisuuden sote-keskus

PTA-prosessi

PTA:n toteuttaminen

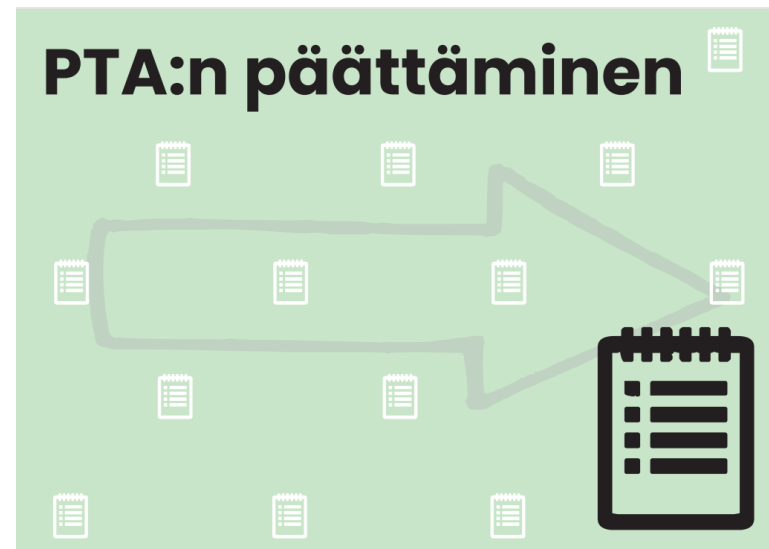
Kuvalle PTA:n keskeiset sisällöt/teemat, jotka asiakkaan kanssa käsitellään.

Paikat PTA:n toteuttamiseen
Milloin tehdään kotikäynti?
Kuvalle hyvät käytännöt kotikäynteihin.
Milloin PTA voidaan toteuttaa etänä/puhelimitse?

Mitä menetelmiä voi käyttää PTA:n tekemisessä?

PTA:n päättäminen

13.6.2025

Vireilletulo

- Rakenna vireilletulon prosessi käyttämällä valmiita laminoituja elementtejä.
 - Täydennä prosessia tyhjiä elementtejä käyttäen lisäämällä puuttuvia asioita/ toimintaa sekä vastaamalla alla oleviin kysymyksiin.
 - **Kirjoita selkeällä käsialalla, yksi asia/ elementti, konkreettisia asioita.**
 - ✓ **Merkitä loppuksi (ruutuun V), mihin kysymyksiin olette ehtineet vuorollanne vastata.**
-
- ☐ Kenelle työntekijälle tai minne vireilletulo tulee?
 - ☐ Missä tai kuka sen käsittelee?
 - ☐ Kuka huolehtii määräajoista?
 - ☐ Miten toteutetaan kiireellisyysarvio?
 - ☐ Nimeä kiireellisen avun tarvetta määrittäviä tekijöitä.
 - ☐ Mitä asioita vireilletulovaiheessa tulisi huomioida, mikäli kyseessä on saamelainen asiakas?
 - ☐ Miten tunnistat saamelaisen asiakkaan?
 - ☐ Miten sovitaan, kuka vastaa PTA:n tekemisestä?
 - ☐ Missä sovitaan, kuka vastaa PTA:n tekemisestä?
 - ☐ Tieto tuen tarpeesta saapuu muulla tavoin. Mitä nämä muut tavat ovat? Kirjoita yleisimmät.
 - ☐ Miten yhteydenotto asiakkaaseen toteutetaan? Nimeä eri tavat.

Laminoidut elementit:

- SHL:n mukainen yhteydenotto
- SHL:n mukainen ilmoitus
- Lastensuojeluilmoitus
 - Ennakollinen lastensuojeluilmoitus
 - SHL:n mukainen hakemus
- Tieto tuen tarpeesta saapuu muulla tavoin
 - Kiireellisyysarvio
 - Sosiaalihuollon asiakkuus alkaa

PTA-työskentelyvaihe

- Rakenna PTA:n prosessi käyttämällä valmiita laminoituja elementtejä.
 - Täydennä prosessia tyhjiä elementtejä käyttäen lisäämällä puuttuvia asioita/toimintaa sekä vastaamalla alla oleviin kysymyksiin.
 - **Kirjoita selkeällä käsialalla yksi asia/ elementti, konkreettisia asioita.**
 - ✓ **Merkitä (ruutuun ✓) lopuksi, mihin kysymyksiin olette ehtineet vuorollanne vastata.**
- ☐ Suunnitelma PTA:n toteuttamisesta
 - ☐ Missä sovitaan työpari?
 - ☐ Ketkä voivat toimia työparina?
 - ☐ Miten huomioit saamelaisen asiakkaan PTA:n toteuttamista suunniteltaessa?
 - ☐ Miten konkreettisesti moniammatillinen ja monialainen yhteistyö käynnistetään?
 - ☐ Miten huomioidaan määräajat?
 - ☐ Miten asiakasta koskevia tietoja kerätään? Kirjaa käytännöt.
 - ☐ Miten varmistetaan, että lapset huomioidaan aikuisten PTA:ssa? Miten varmistetaan aikuisten huomioiminen lapsen PTA:ssa? Nimeä käytännöt.
 - ☐ Nimeä keskeinen yhteistyöverkosto.

Tulevaisuuden sote-keskus

Laminoidut elementit:

- yhteydenotto asiakkaaseen
- tapaaminen asiakkaan kanssa
- yhteydenotto verkostoon

13.6.2025

PTA:n toteuttaminen

- Tässä pöydässä ei ole valmiita elementtejä.
 - Vastaa pelilaudan kysymyksiin tyhjiä elementtejä käyttäen.
 - **Kirjoita selkeällä käsialalla, yksi asia/ elementti, konkreettisia asioita.**
 - ✓ **Merkitä (ruutuun v) lopuksi, mihin kysymyksiin olette ehtineet vuorollanne vastata.**
-
- ☐ Kuvaile PTA:n toteuttamisessa keskeiset sisällöt / teemat, jotka käydään asiakkaan kanssa läpi?
 - ☐ Paikat PTA:n toteuttamiseen?
 - ☐ Milloin tehdään kotikäynti? Kuvaile käytännöt kotikäynteihin.
 - ☐ Nimeä tilanteita, milloin PTA voidaan toteuttaa etänä/puhelimitse?
 - ☐ Minkälaisia haasteita tähän liittyy?
 - ☐ Mitä menetelmiä/ työkaluja voidaan käyttää PTA:n toteuttamisessa?

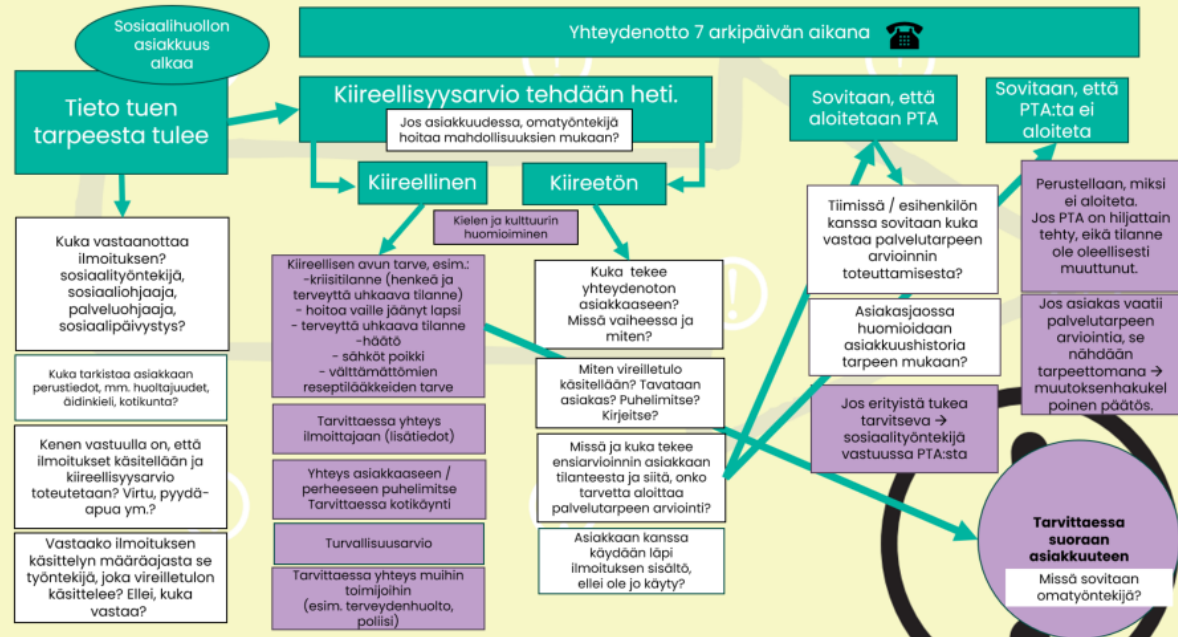
PTA:n päättäminen

- Rakenna PTA:n päättämisen vaihe käyttämällä valmiita laminoituja elementtejä.
 - Täydennä prosessia tyhjiä elementtejä käyttäen lisäämällä puuttuvia asioita/toimintaa sekä vastaamalla alla oleviin kysymyksiin.
 - **Kirjoita selkeällä käsialalla, yksi asia/ elementti, konkreettisia asioita.**
 - ✓ **Merkitkää (ruutuun ✓) lopuksi, mihin kysymyksiin olette ehtineet vuorollanne vastata.**
-
- ☐ Pohtikaa, onko tarpeen käydä yhteistä keskustelua työyhteisössä, mikäli asiakkuus jatkuu sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa (peso / aikuissosiaalityö) tai alkaa lastensuojelussa.
 - ☐ Millaisista asioista keskustelua olisi hyvä käydä?
 - ☐ Missä/Kenen kanssa tätä keskustelua konkreettisesti käydään? Nimeä vaihtoehtot.
 - ☐ Mitä hyötyä/haittaa tästä olisi?
 - ☐ Asiakirja-käytännöt: Miten toimitaan PTA-asiakirjan kanssa, kun palvelutarpeen arviointi on päättymässä? Nimeä asioita.
 - ☐ Mieti konkreettiset työkäytännöt eri vaihtoehtoille, miten PTA voi päättyä (kts. laminoidut elementit). Kuka tekee, mitä tekee eri vaihtoehtojen kohdalla?

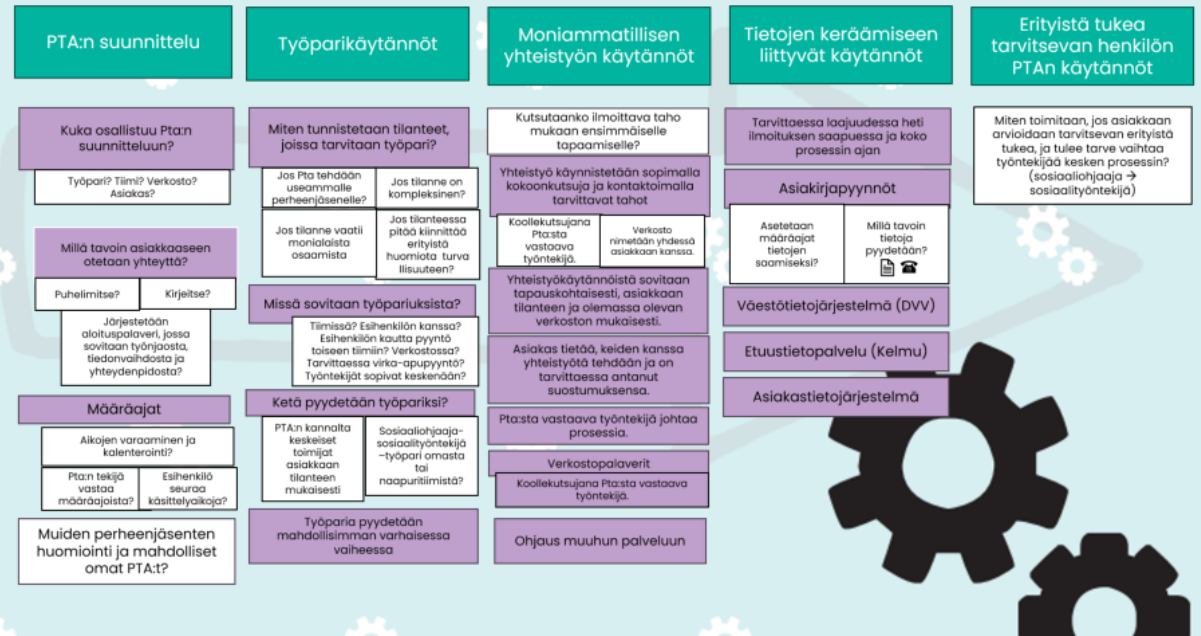
Laminoidut elementit:

- Sosiaalihuoltolain mukainen asiakkuus jatkuu perhesosiaalityössä
- Sosiaalihuoltolain mukainen asiakkuus jatkuu aikuissosiaalityössä
- Asiakkuus alkaa lastensuojelussa
- Sosiaalihuoltolain mukainen asiakkuus päättyy (ei tarvetta palveluille)
- Asiakkuus jatkuu muissa palveluissa

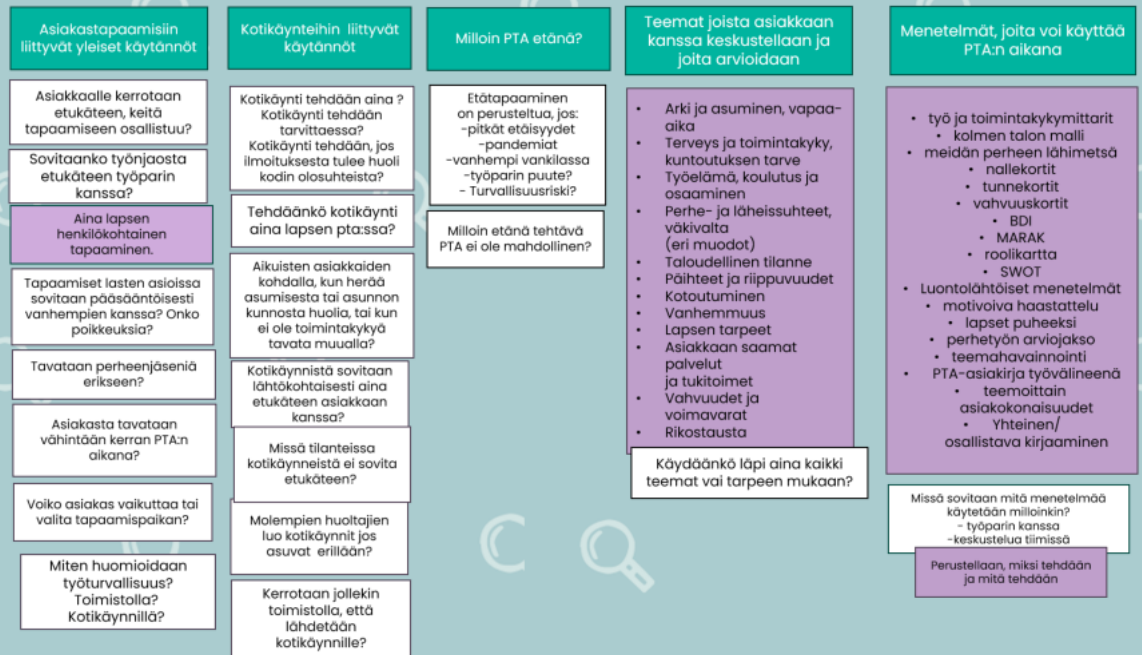
Vireilletulovaihe

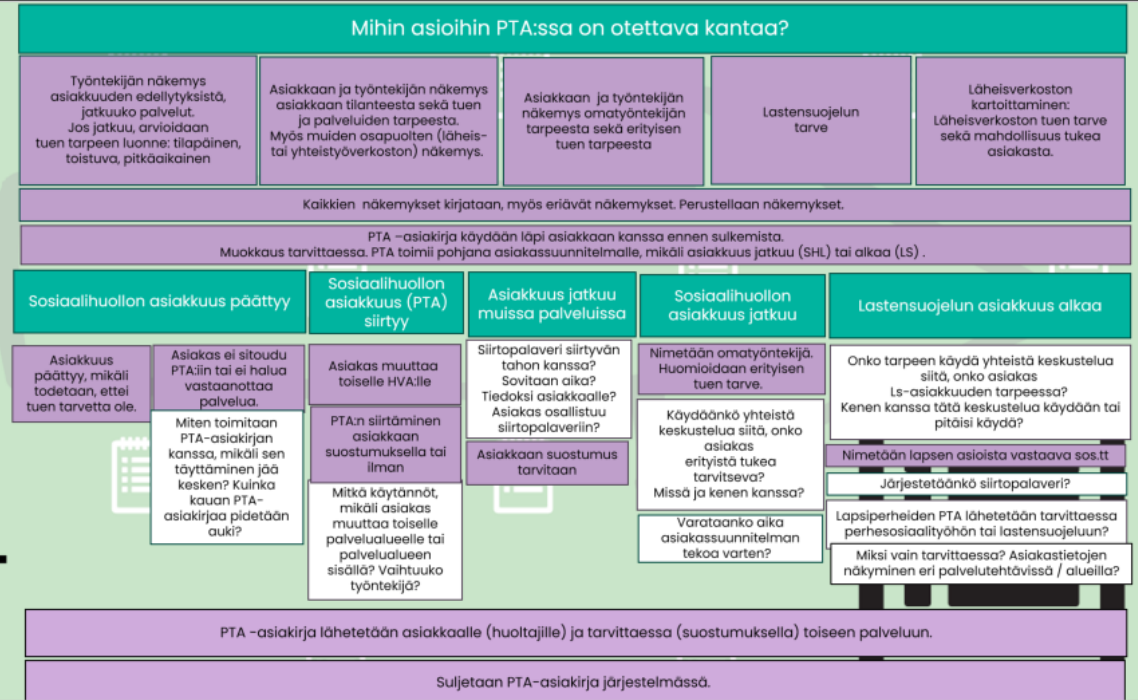
Työskentelyvaihe 1: Palvelutarpeen arvioinnista ja yhteistyöstä sopiminen

Työskentelyvaihe 2

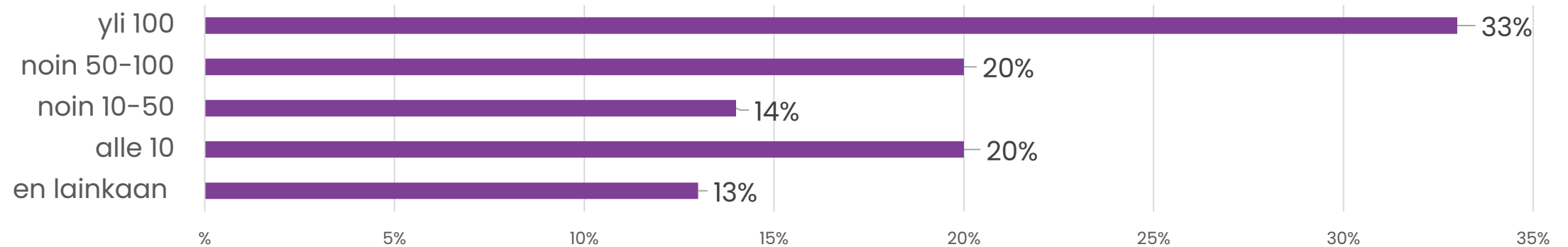
PTA:n päättämisen vaihe

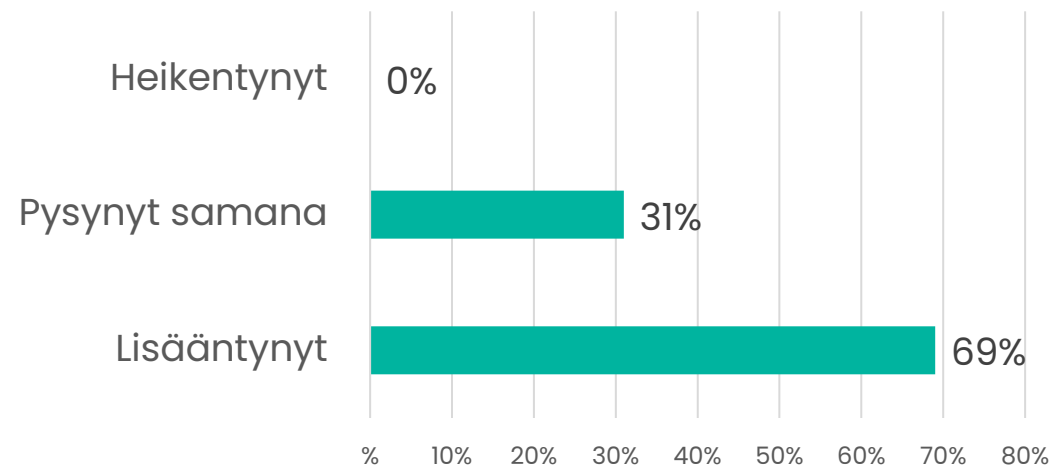
PTA-valmennuksen palaute ja arviointi

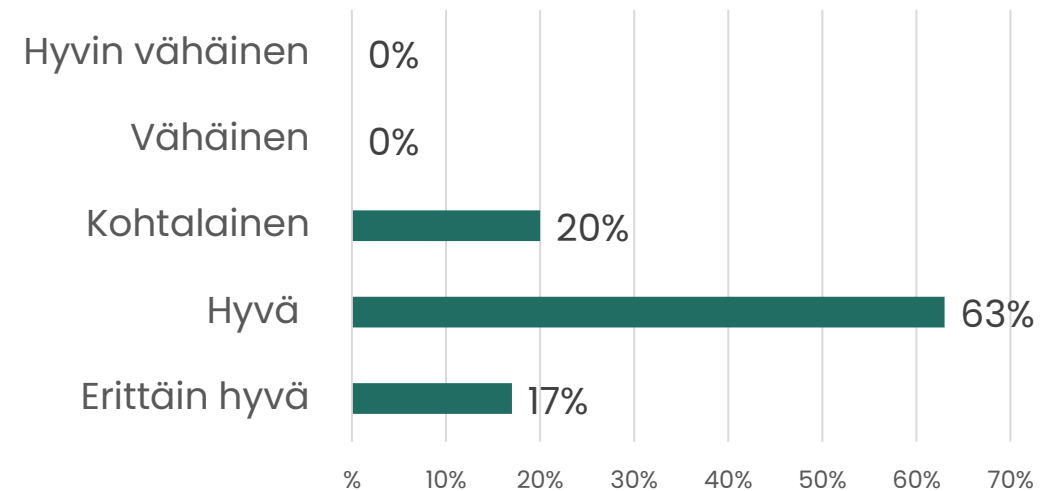
Kokemus palvelutarpeen arvioinnista – arvioi, kuinka paljon olet tehnyt palvelutarpeen arviointeja (N=86)

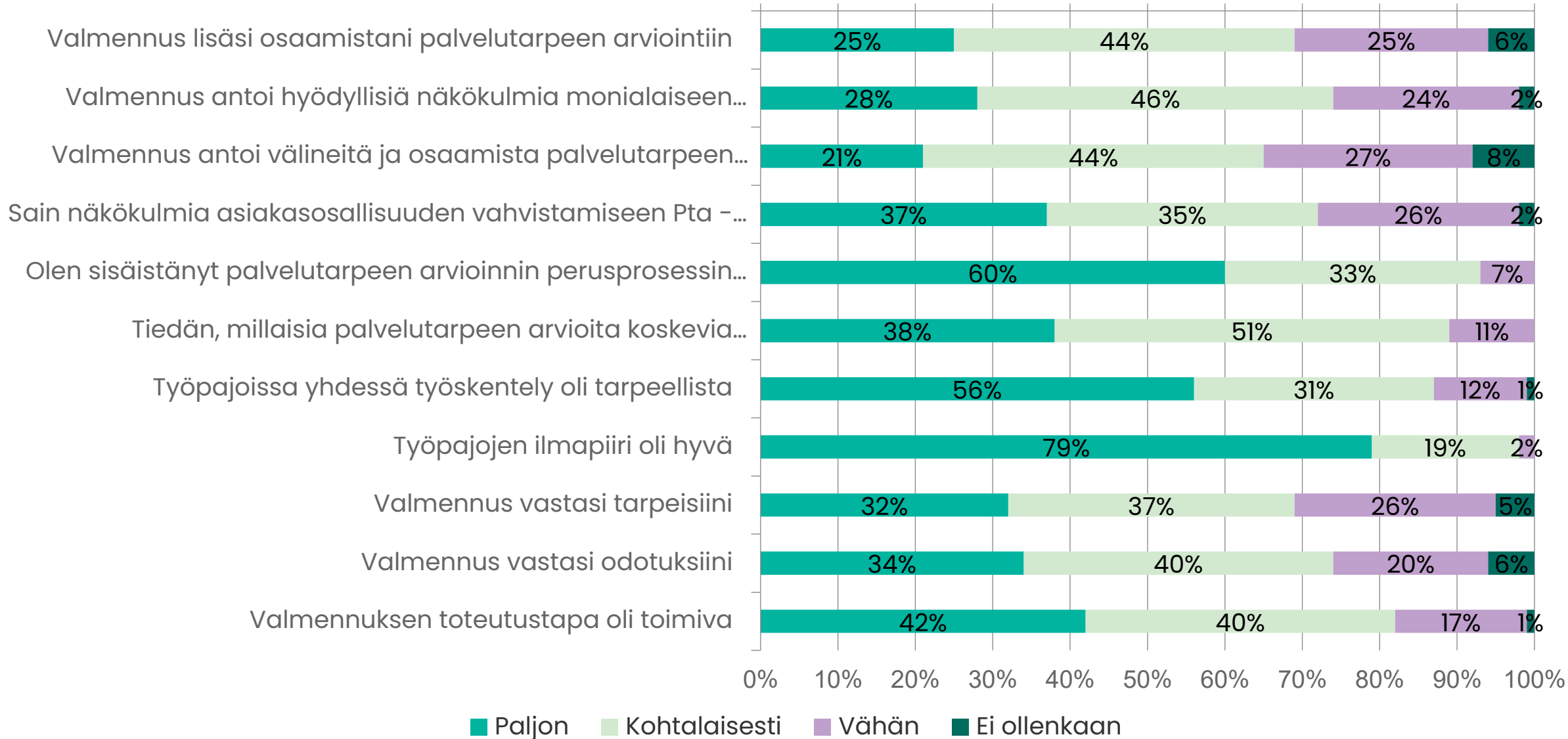
Koen, että valmennuskokonaisuuden myötä osaamiseni palvelutarpeen arviointiin on (N=86)

Koen, että osaamiseni palvelutarpeen arviointiin valmennuksen jälkeen on (N=86)

Valmennuksen sisältö ja toteutustapa

Nostoja avoimesta palautteesta (n= 36)

- Koettiin tarpeellisena:
 - *"Valmennuskokonaisuus oli tarpeellinen ja yhteisten käytäntöjen luominen on tärkeää. Ja on mielenkiintoista kuulla eri tavoista tehdä työtä ja poimia sieltä hyviä käytäntöjä. Erityisesti erityisen tuen - työpaja oli tärkeä. Pohdin kuitenkin paljon, miten tiedon siirtyminen käytäntöön on mahdollinen. Tällä hetkellä resurssien puutteen vuoksi työskentely ei ole niin "laadukasta", mitä sen haluaisi ja toivoisi olevan. Kiitos valmennuksesta, päivät olivat onnistuneita vaikkakin aiheesta voisi varmasti keskustella enemmänkin."*
 - *"Hyvää uutta tietoa, toi varmuutta ja uutta näkökulmaa pta:n tekemiseen"*
 - *"[...]Kehittäjäasiakkaan läsnäolo oli +++"*
- Iso ryhmä ja kiireen tuntu:
 - *"Aivan liian iso porukka ja liian monesta palvelusta. Valmennusta pitäisi kohdentaa pienemmille ryhmille."*
 - *"Hyvä oli käydä yhteistä keskustelua ym, mutta ajoittain oli kiireen tuntua. Olisin toivonut, että työpajojen välillä/aikana olisi jo saatu jonkinlaisia linjauksia. Erityistä tukea tarvitsevien työpaja oli erityisen tärkeä ja tuli uutta tietoa, jatkotyöskentelyä/ -keskustelua kaipaamaan vieläkin."*
- Tarve jatkotyöstämiseen:
 - *"Jäi asioita sovittavaksi ja päätöksiä tarvitaan esimiestasolla"*
 - *"Koulutus tarpeellinen ja sisältö hyvä. Koulutuksessa hyvä henki ja toteutustavat toimivia. Haasteena siirtää opittu ja sovittu käytäntöön resurssipulan vuoksi."*
 - *"Jatkotyöskentelystä asioiden parissa työyhteisössä olisi hyvä sopia konkreettisemmin. Pelkona että hyvin alkuun saatu suunnittelu jää tähän. Muuten erittäin toimiva ja hyödyllinen kokonaisuus."*

Lisätietoja ja yhteystiedot:

Anni Partanen,
anni.partanen@poske.fi,
p. 040 751 11 21

Maija Hiltula,
maija.hiltula@poske.fi,
p. 040 668 63 54

Susa Huhtaniska,
susa.huhtaniska@poske.fi
p. 040 668 63 54

Henna Halttu,
henna.halttu@poske.fi,
p. 040 184 0007